DISSERTATIONUM MEDICARUM

MARBURGENSIUM.

ROYAL·COLLEGE·OF·SURGEONS·OF·ENGLAND

FASCICULUS VI.

MARBURGI

IN OFFICINA LIBRARIA ACADEMIAE NOVAE.

1796.

/.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA.

DE
HAEMORRHAGIIS UTERI.

QVAM
SUB AUSPICIIS
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI
PRINCIPIS ET DOMINI
DNI GUILIELMI IX.
HASSIAE LANDGRAVII REL.
EX INCLYTI
MEDICORUM ORDINIS DECRETO
PRO GRADU DOCTORIS
MEDICINAE, CHIRURGIAE ET ARTIS
OBSTETRICIAE
RITE OBTINENDO
publicae eruditorum disquiſitioni ſubmittit

HENRICUS LUDOVICUS BUSCH
Marburgo Haſſus.

Die IV. Jul. CIϽIϽCCLXXXXV.

MARBURGI CATTORUM
LITERIS TYPOGRAPH. ACADEM.

INCLYTAE

MEDICORUM FACULTATIS

MARBURGENSIS

PROFESSORIBUS EXPERIENTISSIMIS

LONGEQVE CELEBERRIMIS

PRAECEPTORIBUS SUIS MERITISSIMIS

OB

MULTA IN SE COLLATA BENEFICIA

HANCCE DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

SACRAM VULT

AUCTOR.

PROOEMIUM.

Quum finitis ſtudiis academicis ſpecimen inaugurale conſcribere cogitarem, mihi non inutile videbatur fore, de haemorrhagiis uteri, in medium quaedam proferre. Etſi iam inſignis Diſſertationum, de hac materie agentium, exſtet numerus, nihilominus ad rem me accinxi, praeſertim, cum plerique ſingulas tantum pertractaverint ſpecies, quas omnes in diſſertatiuncula mea, quantum per virium, temporis et ſpatii angu-

anguſtiam licebit perſcrutari ſtudebo. Accipe B. L. opuſculum, non a magiſtro, ſed a tirone medico, experientia adhuc deſtituto, conſcriptum.

Liceat mihi, antequam rem ipſam aggredior, diſſertationes nonnullas recenſere, quae eandem materiam tractantes iam in lucem prodierunt.

J. C. Beyer *diſſ. de uter. haemorrhag. Argentor. 1781.*

F. C. Bruch *Beobachtungen über die vortheilhafte Anwendung der kalten Aufſchläge bey Gebärmutter - Blutſtürzen, mit ſizzengebliebener Nachgeburt. Marburg 1793.*

D. G. Bruning *diſſ. de pathol. et therap. lochior. Hal. 1773.*

J. Burgaver *diſſ. de haemorrhag. uter. Goetting. 1771. praeſ.* Schröder.

J. H.

J. H. Dolleus *diſſ. de haemorrhag. gravi-
dar. Baſil. 1750.*

F. J. Erich *diſſ. de menſium fluxu immod.
Jenae 1688. praeſ.* Wedelius.

E. C. Goetzius *diſſ. de ſalubritat. hae-
morrhag. uter. Erlang. 1744.*

J. W. Gulbrand *diſſ. de ſanguifluxu ute-
rin. Havniae 1774. praeſ.* Saxdorph.

H. L. Henke *diſſ. de haemorrhag. uterin.
nociv. Erf. 1791.*

J. Hopff *diſſ. de haemorrhag. uter. 1763.*

J. H. Hurter *diſſ. de ſanguifluxu uterin.
Goetting. 1792.*

P. J. Oberlin *diſſ. de haemorrhag. uter.
Argentor. 1767.*

J. Saal *diſſ. de haemorrhag. uter. Anglip.
1783.*

J. A. Schaubach *diſſert. de partu cum
haemorrhag. uterin. conjunct. Jenae 1762.
praeſ.* Kaltſchmied.

J. G.

J. G. Schmidt *diſſ. de haemorrhag. uter. poſt part. nimia. Jenae 1758. praeſ.* Kaltſchmied.

P. G. Schroeder *diſſ. de haemorrhg. uter. Goett. 1771.*

W. E. Stüve *diſſ. de haemorrhag. uter. Goetting. 1780.*

J. H. Sulzbeck *diſſ. de haemorrhag. uter. Wirceb. 1788.*

De

De
Haemorrhagiis uteri.

§. I.

Haemorrhagia uteri vocatur, ſanguinis praeter naturam, et copioſe contingens ex utero exitus; fit autem diabroſi, diapedeſi, anaſtomoſi, diaereſi. An ex arteriis, an ex venis erumpat ſanguis, contendere non auſus ſum;

ſum. Nonnulli *a*) volunt, eruptionem fieri e venis; Sed alii *b*), fieri ex arteriis.

§. II.

Optima mihi uteri haemorrhagiarum diviſio videtur, et temporum varietatibus, quas ſexus ſequior ſubire debet, deſumenda. Eſt itaque haemorrhagia:

A.

---

a) Hertwich diſſ. de haemorrhag. in genere, ſic ait: „probabilius rumpere e venis, et quidem hanc ob cauſam: 1mo ſi nempe ex arteriis ſanguis flueret, ut plurimum haemorrhagiarum affectus eſſent lethales; 2mo quoniam ſtructura venarum tenuior eſt arteriarum.

b) Schmidt diſſ. de haemorrhag. uter. poſt part. nimia; ille vero dicit: „ordinarie eſt arterioſus, hoc adparet non ſolum ex colore florido, cinnabarino, verum etiam ex ingenti virium proſtratione, quae conſequitur, quia ſanguis arterioſus eſt magis ſpirituoſus etc.

A. extra ſtatum gravidatis

a) fluxus menſtruus nimius

b) haemorrhagia a polypo orta

c) haemorrhagia ex uteri ſcirrho originem ducens.

d) haemorrhagia virginum, et mulierum non gravidarum,

e) haemorrhagia vetularum.

B. in ſtatu gravidatis

a) menſes pergentes,

b) ſanguis qui menſtruis ſemel, vel pluries iam deficientibus, inopinato prodit,

c) placenta praevia,

d) poſt emiſſum abortum, vel partum praematurum.

C. in partu ipſo

a) a ſolutione placentae,

b) a ruptura funiculi umbilicalis vel vaſis eius cuiusdam.

D.

D. poſt partum.

a) haemorrhagia ab atonia uteri,

b) haemorrhagia a parte placentae relicta,

c) ab uteri inverſione haemorrhagia,

d) haemorrhagia interna, ſive occulta.

Sed ultima haec haemorrhagiae ſpecies etiam in partu ipſo locum habere poteſt.

§. III.

Fluxus menſium nimius: hac de ſpecie primum a me tractandum erit. Tribus in modis *c*) delinquere poteſt, vel reſpectu quantitatis, vel durationis, vel temporis: et plurimae harum ſpecierum adeſſe poſſunt, ſed hoc nihil refert. Delinquit quantitate fluxus menſtruus, ſi maior ſanguinis copia, ſingulis menſibus effluit, quam illaeſa ſanitate fieri poteſt.

c) Astruc Traité des Malad. des Femmes.

poteſt. Plus fert plethora, plus clima, in quo mulieres habitant: et hoc idem fere de duratione valet. Sed ratione temporis delinquit, ſi e. g. puellae, adhuc non puberes, menſtruatae ſunt, vel ſi vetulae, menſtruatione iam exſiccata, interdum menſibus praeditae ſunt. Sic quoque ſi puella, ſingulis quatuordecim diebus, aut ſingulis octo diebus, menſtruata eſt: nec minus huc pertinet ille caſus, ſi menſes continuo fluxu ſtillant, quod vulgo ſtillicidium uteri vocatur.

§. IV.

Cauſſae huncce fluxum nimium producentes multiplices ſunt. Cauſſae remotiores ſunt: ſubitanea atmosphaerae immutatio, calor nimius; nam tempore aeſtivo magis huncce morbum invenimus. Omnia, quae ſanguinis motum augent; huc pertinent, omnes corporis

motus

motus nimii; frictio quaedam partium genitalium vel manuſtupratione, vel coitu frequentiore, et aſcaridibus partibus genitalibus inhaerentibus. Affectus animi quoque inter has cauſſas ponendi ſunt; obſtructiones viſcerum abdominalium, et ſordes primarum viarum bilioſae, congeſtiones uterum verſus excitantes, ipſa denique menſium ſuppreſſio *d*). Cauſſae occaſionales, inter alias hac ſunt: plethora, tam univerſalis, quam partialis; nimia irritabilitas totius nervorum ſyſtematis, nimia laxitas totius corporis; quaedam ad haemorrhagias proclivitas; omnes denique laeſiones externae et internae etc.

§. V.

In diagnoſi ponenda, non ſolum ad ipſum fluxum menſium nimium reſpiciendum eſt, ſed

et

d) Levret Suite des Obſerv. 47.

et praeſertim in conſequentiam eventorum; nam fluxus nimius, qui in una puella, perniciofus et morboſus eſt, in altera, non extra limites ſanitatis, ponendus eſt: confert ad hocce phaenomenon, vitae genus, ſenſibilitas nervorum aucta, corporis nimia laxitas, vel robur etc. Signa nonnulla morboſa haec ſunt: Debilitas totius corporis, pulſus parvus, mollis, pallor in ore, extremitates frigidae, inappetentia, macies, obſtructiones viſcerum abdominalium, ſtatus cachecticus, oedema pedum *e*) etc.

§. VI.

Quod ad prognoſin attinet, praeſertim ad triplicem modum, quo peccare ſolet fluxus menſium, reſpiciendum eſt. Ex confluxu maiori,

---

e) Astruc l, c,

iori, minorive harum conditionum, magis, minusve, redditur periculoſus hic morbus. Quo ſaepius fluxum hunc foemina perpeſſa eſt, eo difficilior, curatio evadet. Menſes, qui praematuri fluunt, ad phtiſin disponunt *f)*. Menſes, qui ſtatutum a natura, tempus excedunt, hydropem minitantur *g)*. Longior difficiliorque eſt fluxus menſium, ab obſtructione viſcerum abdominalium.

§. VII.

Venimus nunc ad curationem fluxus menſium nimii: praeſertim ad cauſſas fluxus praecipuas ferentes, reſpiciendum eſt.

I. Si debilitas proceſſuum venarum cauſſa eſt, adſtringentia ſunt adhibenda: e. g. Myr-

---

f) Selle med. clin. p. 174.

g) Ibid.

Myrtus, rad. tormentillae, rad. pimpinellae, cortex recens, aurant. virid. viſcus quercinus, balſamus indicus et canadenſis, corn. cervi praep. bolus armena, acida vegetabilia et mineralia, alumen, Gummi Kino etc.

II. In dilaceratione venarum, conglutinantia ſunt praeſcribenda, e. g. dec. verbaſc., hyperic., cariophyl. Gummi arab., tragant., Decoct. raſur. ligni lentiſcini, ſyr. agreſtae.

III. Si obſtructiones uteri adſunt, reſolventia adhibenda ſunt.

IV. Quando plures cauſſarum ſpecies concurrunt, e. g. debilitas et dilaceratio etc. tunc remedia antedicta ſunt coniungenda.

V. In omnibus hiſce caſibus remedia externa adhibere poſſumus, fomentationes

 fri-

frigidas, emplaſtra, iniectiones, pediluvia, peſſaria etc.

§. VIII.

Venio nunc ad haemorrhagiam originem e polypo uteri ducentem. Haec a fluxu menſium nimio praeſertim in eo aberrat, ut non certos periodos a natura ſtatutos menſium teneat, ſed irregulariter potius oriatur. Sed antequam ad deſcriptionem haemorrhagiae, a polypo ortae, transgredior, liceat mihi definitionem morbi praemittere. Eſt autem polypus uteri nihil aliud, quam excreſcentia lymphatico-carnoſa, quibusdam partibus uteri inſidens, undique libera, radice anguſtiori. Polyporum genera triplici modo dividuntur: ratione inſertionis, conſiſtentiae, et indolis, quae diviſio ad diagnoſin ponendam, magni eſt momenti. De inſertione polypi, hoc notatu

tatu dignum mihi videtur: Polypus radice ſua inhaeret, vel fundo cavi uteri, vel ſuperficici internae colli uteri, vel margini orificii uteri.

§. IX.

Quod ad cauſſas attinet, nonnulli ſibi perſuaſum habuerunt, fruſtulum placentae relictum, fundamentum polypi conſtituere; ſed ut mihi videtur haec opinio locum habere non poteſt; nam exſtant exempla, puellas duorum annorum polypis uteri correptas eſſe *h*), in quibus tamen omnis ſuſpicio fruſtuli a placenta relicti, ſponte evaneſcit. Polypos etiam narium invenimus, nonne hi etiam a fruſtulo placentae relicto originem ducunt? Inter omnes, qui de hac materia ſcripſerunt. ASTRUC *i*) pal-

h) RICHTER Chir. Bibl. 6. B. 3. St.
i) l. c.

palmam ceteris praeripuit: breviter praecipuas eius rationes comprehendam.

I. Internae laeſiones uteri, cauſſae ſunt cur poſtea polypi oriantur, iſtae vero efficiuntur:

a) imprudenti tractatione, ac violatione uteri durante partu;

b) adhaeſione guttularum acrium in utero, quae ibidem per irritationem ſenſim, ſenſimque fundamentum huius periculoſiſſimi morbi ſtruunt. Hae guttulae e. g. ſunt acrimonia fluoris albi, vel virus venereum, vel iniectiones, ad virus venereum tollendum adhibitae nimis corroſivae.

II. Relaxatio unius vel alterius regionis uteri, ex nimia extenſione tempore gravididatis.

Caus-

Cauſſas praediſponentes huius morbi, explicare non poſſum: alio enim modo oriuntur polypi e. g. in puellis immaturis, vel in externa uteri ſuperficie etc. Ideoque ſententiae Starkii *k*), diſpoſitionem quandam partibus genitalibus ineſſe, qua haec vel illa uteri, vel vaginae regio, nimis laxior reddita ſit, ut iſtae partes ad connexum ſolvendum proniores, reddantur, et inde ſtaſes et obſtructiones ſpiſſorum et acrium humorum, cum omnibus ſequelis nociferis procreentur, lubentiſſime accedo.

§. X.

Nunc vero mihi aliquid dicendum erit de effectu, quo polypus haemorrhagiam efferre poſſit. Obſtetricatores nonnulli experientiſſimi

---

k) Stark Arch. St. III.

mi *l*) haemorrhagiam ſic explicant: Cauſſae haemorrhagiarum iure ex ſtrangulatione pendiculi polypi in orificio uteri, repetendae ſunt, quum ex ipſa ſtrangulatione magna in polypo ſanguinis copia retineatur eiusque vaſa extendantur *m*). Nemo igitur haemorrhagias neceſſario oriri debere, inficiabitur. Licet vero plerumque ſponte ſedentur, minima tamen corporis concuſſione, redeunt. Haemorrhagia non minus oriri poteſt, ſi polypus, vi externa laeſus eſt, et per omnia, quibus vaſa polypi rupta ſunt.

§. XI.

Jam de diagnoſi haemorrhagiae a polypo manantis, ſermo erit; interdum diagnoſis huius

l) Levret Obſerv.

m) Levret l'art des accouchements.

huius morbi difficillima eſt: Decurſus polypi e fundo uteri nati hic fere eſt: Sentit mulier abdominis tumorem, una cum pondere in regione hypogaſtrica. Si fluxus menſtruus ceſſat, aegrotam gravidam eſſe, facile ſuſpicioni locus eſt, et tunc ſolummodo exploratione interna cognitio morbi eſt acquirenda. Polypo naſcente, paulatim orificium uteri dilatatur, et hoc in ſtatu interdum haemorrhagiae occurrunt; tunc polypus ſenſim ſenſimque per orificium in vaginam deſcendit, quem deſcenſum, ſaepiſſime dolores parturientium ſimiles concomitantur, et praeſertim ſi ſtylus polypi in orificio ſtrangulatur, tunc haemorrhagias vehementiſſimas oriri videmus. Nunc polypus mirum in modum accreſcit, et moleſtias, quas iam antea effecerat: multis aliis auget. Fluor etiam albus a polypo produci poteſt: Sed haec omnia non niſi exploratione cognoſcere

poſ-

poſſumus, illa enim certiores nos reddere debet, utrum polypus horum phaenomenorum cauſſa ſit, an alia ad cognitionem cauſſae via ſit ſternenda *u*). Sed inſiſtam in diagnoſi polyporum; plura et praeſertim de morbis qui polypo uteri commutari poſſunt, in libris, ubi ex profeſſo de polypis agitur, invenienda ſunt.

§. XII.

Venio nunc ad prognoſin haemorrhagiarum e polypo ortarum; pauca mihi de hac erunt dicenda. Patet per ſe, quo vehementior et longior haemorrhagia durat, eo difficillior eius curatio; praeſertim ad vires aegrotantis reſpiciendum eſt; ceteris paribus, polypi fundo uteri adhaerentis Curatio, difficillior eſt,

u) Martin Journal de Medecine.

eſt, quam polyporum aliarum ſpecierum; et ſic ad curationem ipſam, transgredi poſſumus.

Curatio haemorrhagiae a polypo uteri originem ducentis, praeſertim ad ſolutionem ſpectat: variae ſunt ligaturae methodi, de quibus chirurgia tractat, polypo ſoluto haemorrhagia tractanda eſt, modo iam deſcripto, et adhuc deſcribendo.

§. XIII.

Sequitur nova haemorrhagiae ſpecies, et quidem, haemorrhagìa ab uteri ſcirrho orta. Scirrhus vero dicitur, ſi glandulae uteri induratae ſunt: haec induratio, aut ab inflammatione, aut a violentìa, aut a luis venereae reliquiis, originem ducit: per metaſtaſin non minus oriri poteſt, et tunc absque inflammatione praegreſſa, invenitur. Vel totum uterum,

rum, vel unam alteramve partem, vel fundum, vel cervicem, vel orificium occupat *o*).

§. XIV.

Quoad cauſſas, ſcirrhus in utero natus comprimit vaſa vicina, per molem ſuam, nunc oriuntur expanſiones varicoſae, quae rumpuntur tandem, et haemorrhagiam producunt *p*). Scirrhus in cancrum abiens, ex eroſis ab acri ſanie vaſis, profluvia facile excitat, in plerisque caſibus febris hectica, vel hydrops oritur.

§. XV.

De diagnoſi ſequentia notatu digna ſunt: Sentit aegrotans in regione pubis et hypogaſtrica, pondus quoddam, corpus extenuatur, men-

o) Herschfeld Diſſ. de uteri ſcirrho, Goett. 1785.
p) Astruc l. c.

menſium fluxus ceſſat, et hoc ſignum, cum pondere in regione hypogaſtrica, gravididatem, mentitur; exploranti abdomen manui, tumor durus reſiſtit, dolens fit expanſio, quae ne quidem manus quandoque tactum ferre poteſt. Inflammantur nonnunquam vicinae partes, languet modo appetitus, modo nimis viget. Febris hectica, typice erratica obſervatur. Rarae et moleſtae ſunt lotii excretiones: In vagina, exploratione interna, uteri deſcenſus notatur, quin extra vaginam, quandoque durus, tumeſcens uterus prolabitur *q*). Corpus uteri et orificium praeter morem tactui duriora, occurrunt. Viri acceſſum aegrius fert femina. Femina hoc malo inveterato laborans, ſterilis manet; totus ſi uterus nondum ſcirrho correptus eſt, conceptio quidem fieri poteſt, ſed ſcirr-

---

q) Ruyschii Obſerv.

ſcirrhoſa durities, extenſionem ulteriorem non patitur, et abortum excitat.

§. XVI.

Sed quid de prognoſi haemorrhagiae e ſcirrho ortae, dicam? patet per ſe, ſcirrho nondum inveterato, curationem adhuc eſſe adhibendam; ſed in ſcirrho inveterato, qui uterum univerſum comprehendit, nulla locum habet curatio. Praeſertim reſpiciendum eſt ad corporis habitum. In principio paragraphi iam dixi haemorrhagiae curationem, ſcirrho iam inveterato, difficillimam, vel potius impoſſibilem eſſe: Scirrhi naſcentis medela in chirurgia tractatur, hanc ergo ſilentio praeterire poſſum.

§. XVII.

Ad aliam haemorrhagiae ſpeciem nunc venio, ad haemorrhagiam virginum; ſub nomine

vir-

virginis vero non intelligo virginem, quae nondum amore viri ſolidiori gaviſa eſt: ſed nullam aliam hoc ſub nomine volo, quam, quae nondum peperit, et hac ex cauſa etiam haemorrhagiae mulierum non gravidarum in hac haemorrhagiae ſpecie ponendae ſunt; ſed de haemorrhagia vetularum, quae neque partum edunt, neque fluxu menſium gaudent, in paragraphis ſequentibus mihi aliquid dicendum erit.

§. XVIII.

Quod ad cauſas huius haemorrhagiae attinet, ſequentes inprimis notatu dignae ſunt: ſenſibilitas et irritabilitas totius ſyſtematis nervorum, laxitas vaſorum, vel totius corporis, vel uteri ſoli, ſanguinis reſolutio, irritamentum quo ſanguinis motus acceleratur, maior ſanguinis in uterum confluxus accquiſitus vel nimio

nimio coitu vel manuſtupratione, vel pediluviis calidis, fluor albus diuturnus, praegreſſae dilatationes uteri, potulenta ſpirituoſa, vermes, haemorrhoides ſuppreſſae, ſpaſmi praeſertim haemorrhagiam producere poſſunt. Jam ſupra dixi, et polypos et ſcirrhos uteri haemorrhagiae anſam praebere, obſtructiones viſcerum abdominalium plures cauſae iam ſupra, ubi de nimio menſium fluxu ſermo erat, notatae ſunt, et igitur de cauſis acquieſco.

§. XIX.

Diagnoſis huius haemorrhagiae ſpeciei non difficilis, quando uterus virgineus maiorem ſanguinis copiam effundit, et quidem non certis menſium periodis, de hac virgine dici poteſt, uteri laborare haemorrhagia, praeſertim viribus deficientibus. An ſanguis ex utero

ipſo,

ipſo, an ex urethra profluat, ex ſequentibus cognoſcendum eſt: ſanguis ex utero profluens non urina perfectiſſime mixta eſt, quod vero de ſanguine ex urethra profluente obſervatur; pro ſecundo, an ſanguis ſemper in eodem tempore profluat, in quo urina fluit; tertio, an ex urethra, an ex utero ipſo originem fluxus habeat. Praeſertim vero ad cauſas occaſionales reſpiciendum eſt. Pulſus in morbo naſcente durus, magnus, in fine morbi mollis, parvus r), facies aegrotantis ruber, deinde pallida invenitur etc.

Nulla haemorrhagia ut mihi videtur ſalutaris denominanda eſt, cum in plerisque caſibus multae noxiae eam concomitentur, plerumque cachexiae, hydropes, vel febres hecticae ſequuntur: haemorrhagia inveterata curatu difficilior

r) Astruc l. c.

cilior eſt; haemorrhagiae a plethora originem ducentes, facilius curationem admittunt. Eroſioni vaſorum uteri vix medendum eſt. Haemorrhagiae pernicioſiores ſunt, quam ſtillicidium.

§. XX.

De curatione haemorhagiae iam nonnulla in curatione fluxus nimii menſium dixi; ſed liceat mihi nonnulla adhuc adiicere. Indicationibus quatuor ſatisfaciendum s); copia ſanguinis uteri vaſis detrahenda eſt, quod venae ſectionibus in brachio inſtitutis perficitur. Vis contrahens vaſorum debilitatorum uteri augenda eſt, hoc in caſu iniectiones aquae frigidae vel remedii adſtringentis adhibendae ſunt. e. g. iniectio aquae cum aceto, cum gummi-kino etc. remedia interna ſunt ſpir. ſalis,

s) Astruc. l. c.

ſalis, vel aquae Rabellii vel Rc. Eſſ. cinam. ſcrup. ſemis. laud. liq. ſcrup unum.; Spirit. vitriol. acidi. ſcrup. duos, aquae chamomill. uncias quatuor M. D. S. Alle halbe Stunde einen Löffel voll zu nehmen. *t*) Vel tincturae ſpirituoſae Gummi-Kino guttulae XX ex aqua qualibet hora. Ad fomentationem frigidam ſumere poſſumus ſalis culin. unc. duas, aceti vini opt., aquae fontanae aa lib. unam *u*) ad hancce fomentationem etiam ſal ammoniac. adiici poteſt, et ubi vires maxime deficiunt mixturae antecedenti Extr. chinae addatur. Aucta uteri irritabilitas diminuenda eſt, per doſes refractas remediorum narcoticorum; et aucta denique ſanguinis circulatio retardanda eſt; quies et corporis et animi, pe-

t) Bruch Beobacht. über kalte Aufſchläge.

u) Ibid.

pediluvia frigida adhibenda ſunt *v*). Diaeta leviſſima eſſe debet, excitantia, ſanguinis circulationem augentia evitanda ſunt.

§. XXI.

De haemorrhagia vetularum pauca mihi dicenda adhuc erunt. Aut ſunt menſes diutius conſueto more pergentes, aut menſes, iam pluribus vicibus deficientes, iterum fluere incipiunt, ſed certis periodis: aut eſt haemorrhagia in ſenſu verbi ſtrictiſſimo, quae nullos tenet periodos, ſed potius ſine ordine plurimum perquam copioſe ſanguis efluere ſolet. De menſibus diutius pergentibus, vel iterum per intervalla abſentibus, et tunc iterum fluentibus, iam in paragraphis antecedentibus, nonnulla propoſui. Cauſſae, diagnoſis, prognoſis et

v) Astruc l. c.

et medela, pene unae eaedemque ſunt cum iis de quibus iam in paragraphis ubi de nimio menſium fluxu tractatur, mentionem feci, ſilentio igitur praetermittere poſſum, meque ad haemorrhagiam vetularum ipſam converto.

§. XXII.

Primo de cauſis huius haemorrhagiae agam. Inter alias notatu digniſſimae ſunt ſequentes: Plethora totius corporis, praeſertim plethora vaſorum abdominalium, in ſpecie vaſorum uteri, conſuetae et hoc tempore omiſſae venaeſectiones, omnes ſtimulationes, quibus ſanguis has partes verſus excitatur, e. g. pediluvia calida, fomentationes calidae, praeſertim huc pertinent, ſedes vetularum in carbonibus candentibus, haemorhoides ſuppreſſae, victus nutriens etc.

Quod attinet ad diagnoſin, prognoſin et curationem, hac omnes in paragraphis, in quibus de haemorrhagia virginum, et mulierum non gravidarum tractatur, inveniendae ſunt, de his igitur acquieſcam, et ad novum haemorrhagiae genus, et quidem ad haemorrhagiam gravidarum transgrediar.

§. XXIII.

Haemorrhagiarum durante gravididate femellas vexantium prima ſpecies, etſi haemorrhagiae nomen ſenſu ſtricto non mereatur, tamen huc pertinet. De menſibus nimirum in gravididate pergentibus hic ſermo eſt. Lege naturae ſtatutum eſt, mulierem, quae utero concepit, fluxum relinquere: ſed experientia non adeo rara, prObatum eſt, periodicum menſium fluxum in gravdiditatis uno alterove menſe ultra medium eius, quin ad finem ipſum perrexiſſe.

rexiſſe. Hoc de caſu hic ſermo erit: nil refert ad rem, an fluxus menſium uſque ad medium, an usque ad finem gravididatis perduret; ſed hae menſes pergentes peritiſſimos in arte viros fallere poſſunt *w*) quia in principio menſibus durantibus conceptionem factam eſſe non certa rei ratione dicere poſſumus.

§. XXIV.

Cauſſae ex quibus exiſti ſolent menſes, hae ſunt: ſanguinis ad uterum maior determinata quantitas, quam foetus nutritio poſtulat: ſuperſtitem tunc ſanguinem vaginae vaſa partim arripiunt, et extra vaginam emandant *x*) partim ipſius uteri vaſcula, quae cum placenta non cohaerent, dimittunt. Ut plurimum quidem hoc ſanguinis effluvium copioſum adeo

non

w) Mauriceau Traité des mal. des ſemmes.

x) Idem l. c.

non eſt, ut periculum minitetur, et hac ex cauſſa non haemorrhagia dici poteſt: naturale tamen non eſt, ideoque de hoc non minus tractari debet.

§. XXV.

Diagnoſis huius menſium ſpeciei ponenda eſt; quando ſignis gravididatis certiſſimis praeſentibus, nihilominus mulier menſtruata eſt, iuſto a natura conſtituto tempore, raro cum effectu malo; et quantitatem ſanguinis, vel menſium effluentium diminutam obſervamus. Quid ergo rebus ſic ſtantibus, de prognoſi dicam? patet per ſe, ſi menſium fluxus non nimius eſt, et ſi nulla adſunt ſigna mala, tunc prognoſis etiam non adeo mala evadit; ſi autem maior ſanguinis copia effluit, tunc abortus metuendus eſt. Curatio cum prognoſi convenit, primo in caſu ubi effectus peiores

non

non adſunt, etiam pharmacis non eget, ſed ubi effectus incidunt mali, et ſtatus plethoricus adeſt, venaeſectiones in brachio inſtituendae ſunt, diaeta parcior, potu aquae frigidae, iuncto regimini frigidiori utendum, aëri libero totum corpus exponendum. Etenim generalibus enuntiatis in arte noſtra ob miram illam individui cuiuscunque varietatem, diverſam idioſyncraſiam plane caremus, ſicut ubivis nulla exiſtit regula, quae exceptionem non admittat.

§. XXVI.

Longe periculoſior altera ſpecies haemorrhagiae in gravididate eſt, ſub hac nimirum intelligo, quando ſanguis, menſtruis ſemel, vel pluries iam deficientibus inopinato proruit. Haec ſpecies a prima in eo differt, quod ſanguis non periodis menſtruis effluat, ſed uno impetu ex utero erumpat. Dum nimirum placentae

centae aut alia qualibet ovuli parte ab utero avulſa, ſanguis ex uteri cavo copioſe profluit. Cauſſarum magnus exſtat numerus, e. g. vehementior inſpiratio, niſus vehementior, omnia quae ſanguinem inferiora verſus alliciunt, pediluvia calida, ſemicupia, coitus frequens, venaeſectiones in pede inſtitutae *y*), ſaltus, lapſus, abdominis percuſſio, morbi convulſivi, diarrhoea, dyſenteria, omnes morbi uteri, placentae et funiculi umbilicalis, animi pathemata, emetica, purgantia fortiora, haemorrhagia narium *z*), grumi ſanguinis, qui inter ovum et parietes uteri collecti, ſolutionem illius promoventes, ſanguinis fluxum augent. Praediſpoſitae praeſertim ad hancce haemorrhagiam abortivam ſic dictam ſunt te-

nerae,

y) Chambon, Mal. de la groſſeſ.

z) De la Motte obſ.

nerae, pingues, irritabiles, lautam diaetam agentes, hyſtericae, quae extra gravididatem fluorem album, menſes aut nimios aut irregulares perpeſſae ſunt, quae primis a conceptione menſibus fluxu menſtruo vexantur etc.

§. XXVII.

Quoad diagnoſin notanda ſunt: haemorrhagiam uteri vel praecedunt, vel concomitantur, tenſio hypochondriorum, circa lumbos dolor, quandoque ſenſu refrigerii iunctus, partium externarum refrigeratio, detumeſcentia vaſorum, color faciei pallidus, pulſus frequentior cum internorum calore, alvi ſaepe ſtrictura, et parciori urinae fluxu, ſanguis quandoque per tempus ceſſans, brevi maiorique impetu revertitur, nullum plane typum tenens, et quod certiſſimum et pathognomicum eſt ſig-

num

num, uteri orificium hiat. *a*) In omnibus fere gravididatis temporibus oriri poteſt haecce haemorrhagia. De prognoſi pauca erunt dicenda; ſi ante medium gravididatis, et magna vehementia oritur, ſemper ſere abortus ſequitur, ſi ultra dimidium vero progreſſa gravididate apparet haecce haemorrhagia, partum praematurum efficit.

§. XXVIII.

In curatione huius haemorrhagiae ad tempus, quo oritur reſpiciendum eſt: in primis gravididatis menſibus, praeſertim ſpectandum eſt ad foetus conſervationem: ſi ergo parum ſanguinis ſtillat, et mediocres ſunt lumborum dolores, ſequentibus opus eſt: quies abſoluta corporis et animi, foemina itaque horizontalem ſervet in lecto ſitum, diaeta tenuis ſit anti-

---

a) Mauriceau Obſ.

antiphlogiſtica, abſit caro, dentur vegetabilia, ni horum flatulentiam recuſet ventriculi debilitas; bibatur potus diluens frigidus, ſerum lactis, aqua hordeata etc. Calor modice temperetur nitro, alvus quotidie aperta ſit, pulſo pleno frequentiore. Venaeſectiones in brachio inſtituendae ſunt; ſi adſunt ſpasmi, pulſus celer, ſublata plethora, dare poſſumus narcoticum e. g. Syr. pap. alb. vel opium ipſum. Quando autem maior vis ſanguinis uterini eſt orta, haec medela tarda non ſufficit: ſi ex continuo ſanguinis fluxu femina debilitatur, ſi pallet, ſi pulſus minuitur, ſi ſyncope oritur, ad ea tunc medicamenta refugiendum eſt, quae, ni foetum ſervare poſſunt, ſaltem matris avertunt mortem. Inter haec aqua frigida, topico uſu praeſtantiſſimum eſt: inſtituenda ſunt epithemata frigida, in addomen aegrotantis, applicandi ſunt clyſteres frigidi, et iniectiones

in

in uterum ipſum, quo irritato ſine dubio abortus oritur: et alia iam ſupra enumerata medicamina. Siu abortu iam peracto, ſanguis adhuc fluit, remedium omnium praeſtantiſſimum adhibendum eſt, Peſſus (tampon) nempe de quo LEROUX ſcripſit *b)*, iniectionibus aquae frigidae cum aceto mixtae iam adhibitis. Nunc ſupereſt ut addam ea, quibus curatio haemorrhagiae poſt mediam gravididatem ortae, differt a modò expoſita. Quando collum uteri tenue exiſtit et orificium ſufficienter hiat, optimum eſt, ruptis velaminibus, foetum extrahere, rarius autem iſtud eveniet; vt plurimum collum eminet, durumque eſt; hoc in caſu denuo recurritur ad peſſum, qui uterum obturando efficit, ut ſanguis congrumetur, thrombus formetur, et vel omnia ſileant, vel con-

b) Traité des pertes du ſang.

contractiones auctae orificium attenuent et dilatent, antequam vel ſponte expellantur, vel extrahantur contenta. Ad hoc remedium non niſi poſt fruſtra adhibita mitiora ſupra deſcripta eſſe deveniendum, facile patebit.

§. XXIX.

Tertia haemorrhagiae ſpecies durante gravididitate originem ducit a placenta praevia. Sic ea vocatur, quae ultimis ut plurimum gravididatis menſibus ex placenta, orificio, vel viciniae eius adhaerente oritur. In primo gravididatis tempore, non incommodum ſentit mulier, quia tunc temporis orificium durum, atque contractum tactui ſeſe offert. Plerumque ad octavum gravididatis menſem, collum et orificium ſenſim ſenſimque mollescunt. Hanc per extenſionem vaſa placentae dilatantur mox rumpuntur et tunc oritur haemor-

morrhagia. Primo ſanguinis effluxus non nimius eſt; ſed magis magisque orificio dilatato, haemorrhagiae eſt dilatatio orificii, ſeu partis colli uteri, adhaeſio placentae in orificio, aut eius vicinia. Hanc ſpeciem exploratione cognoſcimus: eius ope invenimus in orificio ſubſtantiam carnoſam, mollem, ſpongioſam. Prognoſis facile ponenda eſt; in periculo verſantur et mater et foetus, ſi ex placenta oritur haemorrhagia, nam foetu vel arte vel natura non citiſſime excluſo parturienti frigeſcunt extremitates, oculi caligine obducuntur, artus leviter convelluntur, et una cum foetu exſtinguitur mater.

De curatione multa dicere nequeo, vita foetus vitae matris poſtponenda eſt: vt plurimum foetus iam eſt exſtinctus, ipſe vivus tamen verſione nihilominus eſt extrahendus. Praeſertim hoc valet ſi iam haemorrhagia aliquod

quod tempus perduraverit. Remedia quae foetu utero excluſo, adhibenda ſunt, iam in paragraphis praecedentibus deſcripta ſunt.

§. XXX.

Ad ultimam durante gravididate ſpeciem haemorrhagiarum venimus, poſt emiſſum nempe abortum, vel partum praematurum. Sed pauca vel potius nulla mihi erunt de hac ſpecie dicenda, quia plurima in paragraphis antecedentibus dicta ſunt. De prognoſi adhuc dicam, quo minor pars placentae relicta eſt, eo minus uteri contractiones eas expellere valent. Peſſus cl. LEROUX omnibus aliis remediis praeripit palmam.

§. XXXI.

Ex gravidarum haemorrhagiis, nulla ſane periculoſior eſt, nulla magis lethalis, quam

quae

quae ſub ipſo partu accidit. Tunc enim vaſa maxime diſtenta magnam copiam ſanguinis ſubito effundunt, praeſertim in malam partem haec haemorrhagia abit, ſi capite incuneato oritur, tunc neque diagnoſeos, neque medelae certiores nos reddere poſſumus, quia tunc haemorrhagia interna ſeu occulta ſic dicta oritur, et parturientis mors ſine cauſa externa ſufficiente acceleratur. Prima huius generis ſpecies eſt, haemorrhagia a ſolutione placentae *c*). Cauſſae huius ſolutionis ſunt: congeſtio ſanguinis uterum verſus, inaequalis contractio uteri ex cauſſa ſpaſtica, huius partis placentae inflammatio, funiculus umbilicalis iuſto brevior, aut circumvolutione foetus, aut nodulo in funiculo umbilicali orto, quo ſit, ut durantibus ad partum doloribus, pla-

centa

c) la MOTTE Traité compl. des accouch.

centa laceretur, quae eo facilius abrumpitur, quo minus ſtructura gaudet firma.

§. XXXII.

Diagnoſis huius haemorrhagiae facile patet, ſi ſanguis e vagina profluit: ſed difficilis eſt, ſi capite incuneato haemorrhagia oritur, tunc ſanguis effluere non poteſt. Aegrotans debilitate magna corripitur, ſudore frigido madet, in lypothimias incidit, convellitur leviter, facies palleſcit, pulſus magis magisque minuitur, abdomen intumeſcit, extremitates frigeſcunt, ſenſuum accedit abolitio, et moritur miſera, plerumque inter convulſiones *d*). Haec ſigna diagnoſtica, praeſertim etiam valent in haemorrhagia occulta ſic dicta. Convenit prognoſis cum diagnoſi; haec haemorrhagiae ſpecies

d) Levret l'art des accouchements.

cies ideo periculoſiſſima eſt, quia vaſa maxime ſunt dilatata, ideoque maior ſanguinis copia in uno eodemque momento effluere poteſt. Facile hac ex haemorrhagia ruptura uteri oriri poteſt, vel per extenſionem nimiam, quam uterus a ſanguine repletus patitur, vel ruptura uteri locum habere poteſt, vi illa, quam experitur uterus quando foetus convulſionibus corripitur, pedibus ſimul fundum uteri calcitrans. Haecce ruptura abſolute lethalis eſt; rariſſime vita infantis ſervatur hac in haemorrhagia. Quod ad curationem attinet in extractione foetus omnis rei cardo vertitur: accelerandus ergo partus, et quidem pedibus praeviis, (accouchement forcé) deinde placenta ſolvenda, atque extrahenda eſt. Extractionem foetus pedibus praeviis non aliter fieri poſſe, quam capite nondum incuneato, ars obſtetricia docet. Si caput foetus nondum

in

in apertura ſuperiori pelvis eſt, tunc verſio eſt inſtituenda. Foetu edito, iniectiones frigidae aquae, vel aquae cum aceto adhibendae ſunt. Peſſum cel. LEROUX hoc in loco adhibere optimum eſt remedium. Capite incuneato, forceps bene adplicatus, omne feret punctum. Rupto utero, foetuque nondum excluſo, omnem lapidem movere oportet, vt quam citisſime per vias ſolitas, educetur, eiusque vita adhuc ſuperſtes ſervetur; mater vero graviſſimo uteri rupti malo fere ſemper ſuccumbit. Nonnulli ſectionem ſic dictam Caeſaream ſuadent, omnino indicatur, ſi ſtatim inſtitui poteſt. Qua ratione vero inſtituatur, mei non eſt, ſed ex libris obſtetriciis et chirurgicis repetatur. Alia remedia in medium iam protuli, cum de ſpeciebus haemorrhagiarum ſupra deſcriptarum ſermo erat, de his ergo acquieſcere poſſum.

 §. XXXIII.

§. XXXIII.

Ad ſecundam huius generis haemorrhagiae ſpeciem me converto, ad illam nempe, quae a ruptura funiculi umbilicalis vel eius vaſe aliquo originem ducit *e*). Notandae ſunt duae ſpecies; vel oritur haemorrhagia ex parte placentali funiculi umbilicalis, et tunc ad perniciem matris ſpectat, vel originem ducit ex parte umbilicali ipſa, hanc plerumque mors foetus concomitatur. Sanguis ſi ex parte placentali effluit, matrem debilem, et omnibus ſymptomatibus reliquarum haemorrhagiae ſpecierum laborantem reddit, et ſanguis maiori impetu fluit; ſed ſi ex parte umbilicali profluit ſanguis, ſignis hiſce caret mater, neque ſanguis cum impetu erumpit, et foetus mox moritur. Disruptio funiculi umbilicalis vel vaſis eius, non

e) Levret Suite des Obſerv.

non aliter accidere poteſt, niſi circa foetum convolutus ſit, vel ipſe gyros et nodos formarit, eoque nimis abbreviatus ſit. Denique inter labores ad partum et deſcenſum foetus in pelvim, funiculus ipſe, vel vaſa eius dilacerantur, et inde haemorrhagia oritur.

§. XXXIV.

Ad diagnoſin praeſertim exploratione et quidem perfecta devenimus, manu nimirum per vaginam in cavum uteri ipſum immiſſa, quo conditionis funiculi umbilicalis, nos optime reddimus certiores. Funiculum umbilicalem ruptum cauſſam eſſe haemorrhagiae, ex ſequentibus coniicere poſſumus: Quando placenta orificio uterino non inhaeret, quando foetus iam tempore gravididatis amiſit vitam, et funiculus umbilicalis vel fuit nimis brevis, vel circa hanc vel iſtam partem foetus circumvolutus

volutus eſt, et haemorrhagia non ſtatim ab initio laborum parturientis orta erat: quando nulla inuenimus ſigna, ex quibus cognoſcere poſſumus, placentam ab uteri fundo eſſe ſeparatam, vel in orificio uteri ipſo, aut eius vicinia haerere.

In prognoſi ſtruenda, reſpicere debemus praeſertim ad ſequentia: quo gravior haemorrhagia, eo periculoſior eſt, in maiori periculo vita et matris et foetus verſatur; quo magis ſitus foetus recedit a naturali, eo diutius protrahitur partus ipſe, et inde etiam ſanguinis effluentis quantitas maior erit: quo maior in parturiente virium proſtratio obſervatur, eo maius periculum eſt: quo plura ſimul adſunt ſigna mala, eo periculoſior e. g. lypothimia, ſyncope, vomitus, pulſus intermittens, frequens, rarus, formicans, hecticus, ſudores

fri-

frigidi, caligo oculorum, convulſiones, delirium etc.

Quoad curationem, rariſſime partus naturae committendus eſt, excepto caſu quando ſitum foetus naturalem, vires parturientis nondum vacillantes, ſed potius increſcentes, ſitum uteri rectum, vias quae a foetu peragrandae ſunt ſatis amplas, invenimus, tunc talis partus ſolis naturae viribus poteſt committi; ſed quando invenimus ſitum foetus praeternaturalem, vel debilitatem parturientis, dolores ad partum vel plane deficientes, vel nimis debiles, vel ſitum uteri obliquum, vias non ſatis apertas; tunc talis partus aut ope verſionis, aut ſi verſio ſit impoſſibilis per haec vel iſta inſtrumenta eſt abſolvendus. Remedia interna et externa iam deſcripta ſunt.

§. XXXV.

§. XXXV.

Ad ultimum genus haemorrhagiarum nunc venio, ad haemorrhagias, inquam, poſt partum, ſive puerperarum, et quidem ad primam ſpeciem, haemorrhagiam ab uteri atonia originem ducentem. Atonia uteri dicitur, ſi uterus foetu excluſo ſeſe contrahere in ſtatum naturalem non valet: vaſa, quae placentae adhaeſerant, adhuc aperta manent, et claudi nequeunt, ob omiſſam uteri contractionem, et inde haemorrhagia oritur. Cauſſae atoniae ſunt inter alias: uterus ultra modum diſtentus, vel placenta maiori, vel aquis, vel foetu monſtroſo, vel gemino, hydropico, tympanitico; *f*) debilitas, ex praegreſſa alia haemorrhagia, morbo, conſueta cacochymia, chloroſi, frequenti partu; partus difficilis, retar-

f) Levret Suites des Obſerv.

tardatus *g*) animi pathemata, ovuli integri ſeceſſus, *h*) obſtructiones vaſorum uteri, quae contractiones fibrarum uteri impediunt, defectus elaſticitatis uteri. Praeſertim ad atoniam uteri foeminae ſunt diſpoſitae, quarum conſtitutio corporis eſt laxa, ſpongioſa, pituitoſa, quae morbis chronicis debilitatae ſunt, frequentes dolores, et niſus ſeſe conſtringendi vim fibrarum muſcularium uteri adeo debilitant, ut plane langueſcant etc.

§. XXXVI.

Diagnoſis huius mali acquiritur manu abdomini impoſita, quae ſolitum contracti uteri tumorem circumſcriptum non percipit; manu etiam in uterum ipſum immiſſa, eius atoniam ſen-

g) Mauriceau Obſ.

h) Leroux Traité des pertes du ſang.

ſentire poſſumus. A lochiorum fluxu haemorrhagia longe differt: in fluxu lochiorum non invenitur proſtratio virium, ſanguis non magno cum impetu profluit, ante eruptionem ſanguinis quidem moleſtiae quaedam adſunt, hae vero in ipſo fluxu mitigantur.

Prognoſis plerumque ad mortem ſpectat, nam vires aegrotantis iam partu laborioſo tantopere exhauſtae ſunt, ut vix hancce haemorrhagiam ſufferre poſſit: magni eſt momenti quantitas ſanguinis perditi, et conſtitutio corporis aegrotae.

De curatione haemorrhagiae ab atonia uteri ortae, dicere nonnulla reſtat: iniectiones aquae frigidae adhibendae ſunt, ut fibrae muſculares irritentur ad contractionem: manu in uterum immiſſa grumi ſanguinis, et quaecunque ibi occurrunt, quae plenariam eius contractionem impedire poſſint, auferantur, et manus denuo

im-

immiſſa in pugnum formata, leniter iam agitanda, ut ſtimulus excitetur, ibique relinquenda, usque dum contractio uteri incipiat: aut manu in hypogaſtrio puerperae molliter uterus premendus, ſimul movendo manum per totum hypogaſtrium ut uterus contrahatur: his vero fruſtra adhibitis, peſſus LEROUX applicandus erit. Orificium uteri non minus leniter digitis irritandum, uti LEVRET *i)* commendavit, quod remedium non ſine efficacia repertum eſt. Facile eſt explicatu orificium adeo ſenſibile, digitis aut alia re irritatum univerſum uterum in ſui conſenſum trahere. De remediis internis et diaeteticis quieſcere poſſum.

§. XXXVII.

i) l. c.

§. XXXVII.

Ad ſecundam haemorrhagiae ſpeciem poſt partum nos vertamus, ad haemorrhagiam a relicta parte placentae ortam, quae partu peracto oritur. Placenta ſaepe una parte ab utero ſolvitur, altera firmiter adhuc adhaerente; ex vaſis uteri, ubi placenta iam ſoluta eſt, hiantibus, ſanguis effunditur et niſi ſubito auxilium, placentam auferendo adhibeatur, peſſima mala exſpectanda erunt; ſimilia accidunt, ſi placenta excluſa, particula eius relicta eſt; idem quoque a ſanguinis grumis in utero retentis quandoque effectus fieri poteſt *k*). Cauſſae huius haemorrhagiae plerumque ſunt: contractiones uteri inaequales, adhaeſiones placentae inaequales, tractiones immodicae in funiculo umbilicali, inflamma-

y) Chambon T. II.

matio partis unius placentae etc. Huc etiam pertinet illa haemorrhagiae ſpecies, quae oritur quando uterus inaequaliter contractus, vel totam vel aliquam partem placentae includit; ſtatus ille ſub incarcerationis placentae nomine notus eſt. Extracta artis ope placenta, evenit ut licet non ſtatim ſemper poſt operationem hoc fiat, poſt aliquot adhuc horas haemorrhagia inſignis ſequatur. Nec mirum nobis videbitur, nam ſanguis ſacco incluſo non effluere prius potuit, niſi ſaccus per excluſionem placentae, ad nihilum redactus fuerit.

§. XXXVIII.

Diagnoſin huius haemorrhagiae ſpeciei, ex ſequentibus ſignis colligere poſſumus: ex abſentia corporis mollis ſpongioſi in orificio uteri, ex ſanguine qui excernitur, hic enim vel eſt tenuis, floridus, vel ſi cum aqua commiſ-

miſcetur, exhibet fibrillulas, plus minus ſubtiles. Quando verſio foetus incaute fuit inſtituta, ita ut manus immiſſa ſeparationem placentae produxerit; ex ſignis praeſentibus, quae indicant, funiculum foetus vel eſſe nimis brevem, vel circa collum focus, vel aliam partem circumvolutum: ex ſitu foetus, qui vel naturalis, vel talis eſt, ut funiculus magis magisque extendatur: ex eiusmodi cauſis praegreſſis, quae ſeparationen placentae ab uteri fundo efficere poſſunt, quales v. g. ſunt: violentiae externae, ut percuſſiones, calcitrationes abdominis et regionis uteri etc. interim haec omnia ſigna non ſunt certiſſima. In prognoſi ea notanda ſunt, quae iam in omnibus haemorrhagiae ſpeciebus antecedentibus notata ſunt: unicum adhuc monendum erit: quo minus particulum placentae relictum eſt, eo periculoſior, quia contractiones uteri hocce particulo-

ticulum non eliminare poſſunt. Melior ſi tota adhuc placenta in cavo uteri eſt incluſa, quia hanc leviter ſolvere atque extrahere poſſumus. Incarceratio placentae diutius durata, periculoſiſſima eſt ob inflamationem facile oriundam.

Omnis curatio a manu exſpectanda eſt, cuius ope vel tota placenta, vel pars eius relicta extrahi debet, ſed methodus nova, ad placentam expellendam a Doctore Bruch *l*) inventa eſt: de curatione mihi ergo nihil praeterea dicendum erit.

§. XXXIX.

De haemorrhagia ab uteri inverſione orta, nunc verba facienda erunt. Fabile intelligere poſ-

l) Bruch Abhandl. v. kalten Umſchlägen in Gebärmutt. Blutſt.

poſſumus uterum inverſum ſeſe contrahere non poſſe, et tunc porro ſequitur, vaſorum uteri oſtia non claudi poſſe, ſanguis ergo e viis apertis effluere debet, et inde haemorrhagia oritur. Varii ſunt gradus inverſionis, quibus uterus obnoxius eſſe poteſt; ſic quandoque fundus uteri tantum deprimitur, uti hoc a nonnullis iam obſervatum eſt *m*). Quandoque corpus eius ex parte ſimul reflecti poteſt *n*), nec non uterus univerſus hancce inverſionem ſaepius patitur. Cauſſae hancce inverſionem efficientes multiplices ſunt, inter alias hae notatu digniſſimae ſunt: vel in uteri ipſius culpa, vel in culpa obſtetricantis quaerendae ſunt: licet quandoque etiam inverſio haec ab obſtetricante effici poſſit, nec tamen ipſe

m) Levret Obſerv.

n) Le Roux Obſerv.

ipſe accuſandus ſit: uti hic caſus ipſi LEVRET *o*), partum forcipe abſolventi contigit: oriri poteſt a nimis violenta extractione placentae, etiam a verſione foetus, feſtinantius evulſi, nec minus e partu praecoci. In nonnullis caſibus muſculi abdominales adhuc expulſo iam foetu, in uterum premunt, et uterus debilitatus reſiſtere nequit. Obſervationes invenimus apud MAURICEAU *p*).

§. XL.

Diagnoſis in diverſis gradibus etiam diverſa, vel levior vel difficilior eſt. In gradu pri-

o) LEVRET Obſerv. 35.

p) MAURICEAU l. c. T. II.

primo, ubi modo fundus uteri eſt delapſus, huncce fundum, dum explorando manum in partes immittimus, in orificium uteri detruſum invenimus: placenta adhuc adhaerente facile cognoſcitur ille caſus, ſed excluſa iam placenta, facile haec inverſio pro polypo habetur; ſin vero manu altius progredimur, facilius diagnoſin ſtruere poſſumus; nam polypus ſtilo ſuo adhaerens etiam in hocce ſtilo tenuior fit, ſed hoc non in utero inverſo invenimus. Quando vero uterus inverſus per orificium deſcendit, diagnoſis etiam difficilior, praeſertim ſi inverſionem invenimus perfectam. Inter alia haec ſunt ſigna diagnoſtica: in inverſione completa plerumque et vagina inverſa

eſt,

eſt, quod in polypo non invenitur: uterus inverſus ſenſibilior eſt quam polypus: uterus reponi poteſt, ſed non polypus; haec omnia interim in chirurgia tractantur.

Ad prognoſin venio: quilibet huius reflexionis gradus, maximo ſemper cum periculo iunctus eſt; quam cito enim ſubſequens in quolibet gradu inverſionis haemorrhagia foeminas e medio tollere valeat, ex citatis iam iam auctorum obſervationibus abunde liquet. Interim tamen negandum non eſt, ultimum reflexionis gradum ſemper eſſe maxime exitialem, ut et repoſitio maxima cum difficultate in hoc caſu abſolvitur, quo magis inertiae gradus, quae omnem uteri reflexionem

nem concomitatur, in hoc ultimo maior ſemper reperitur, unde gravior etiam haemorrhagia ſequatur neceſſe eſt.

Quod ad curationem attinet: varii quidem exiſtunt inverſionis uteri gradus: in omnibus requiritur repoſitio, manu perita ac in chirurgia bene verſata, inſtituenda: qua peracta utero ſemper inhaerebit, ob tanta quae paſſus eſt, incommoda, laxitas, et fibrarum inertia, quae iniectionibus frigidis, aut peſſariis tollendae ſunt: ante repoſitionem in ſubiectis praecipue debilioribus tantus eſt orificii ſpaſmus ut repoſitio nullo modo fieri poſſit, niſi antea cum clysmatibus, tum iniectionibus emollientibus, nec non remediis

anti-

antiſpaſmodicis interne datis, venaeſectionibus illum ſpaſmum ſuſtuliſſemus, cum nullo artificio uterus reponi poſſit, aegraque miſeram et moleſtam vitam trahat *q*), aut brevi diem obeat ſupremum; antequam curationis huius haemorrhagiae ſpeciei finem faciam, adhuc monendum habeo, ſi placenta adhuc in utero inverſo haeret, prius uterus reponi, et tunc demum placenta ſolvi, neceſſe eſt.

§. XLI.

De ultima ſpecie haemorrhagiarum poſt partum, in paragraphis antecedentibus verba iam feci; liceat mihi adhuc nonnulla adiicere; ſub-

---

q) Hamilton Treatiſe of Midw.

ſub haemorrhagia interna ſive occulta intelligimus illam, ubi ſanguis in ipſam uteri cavitatem ſeſe effundit, absque ullo per vaginam profluvio. Oritur haecce haemorrhagia, quando orificium uteri vi ſua contractili adhuc gaudens, ſeſe claudit, fundus vero, aut alia eius pars, inertia comprehenditur, placenta vel tota, vel ad partem ſoluta, quin imo euacuata modo vaſa, nondum clauſa, liberum ſanguini in uteri cavum effluxum concedunt. Plerumque magno cum periculo iuncta eſt haec haemorrhagiae ſpecies. Praecipuum quod eam declarat ſymptoma eſt ſyncope, ſecundum Levret *r*) qui et alia ſigna in ſequenti para-

r) L'art des accouch.

ragrapho ſubiungit. Orificium emollientibus et antiſpasmodicis, aperiendum eſt, et tunc remedia antea dicta adhiberi poſſunt.

TANTUM.

THE-

THESES.

I.

Sapo e pharmacorum numero nequaquam eſt proſcribendus.

II.

Specifica in ſenſu verbi ſtrictiſſimo non dari, mihi perſuaſum habeo.

III.

Signa virginitatis, omnia ſunt fallacia!

IV.

Vomitoria in apoplexia magis nocent quam conducunt.

V.

Obſtructio non ſemper hydropis eſt cauſa.

VI.

In haemorrhagia uteri parturientis, ex placenta orificio uteri inhaerente orta, optimum eſt remedium foetus verſio.

VII.

Terrae ponderoſae ſalitae vires nequaquam particulis arſenicalibus adhaerentibus, adſcribendae ſunt.

VIII.

Vermium ſemina inteſtinalium nobiſcum connaſcuntur.

IX.

Datur omnino febris, quae puerperarum nomine, determinari poteſt.

X.

Placentae ſolutio, non ſemper naturae relinquenda.

XI.

Quies poſt coenam magis prodeſt, quam motus.

XII.

Morbi contagioſi ſenſim ſenſimque mitiores fiunt.

CANDIDATO DIGNISSIMO

S. P. D.

ERN. GODOFR. BALDINGER, DR.

Lugent mecum, Candidate digniſſime, incolae ciuitatis Marburgenſis praematuram mortem Patris TUI, *anteceſſoris mei, quem ego paucos dies ante obitum ſuum exoſculatus ſum. Repeto, lugeo mortem* TUI *Patris, Viri candidi et ſinceri, et quod praeſtat, amici olim mei, quem primum Caſſellis vidi et amare ccpi.*

Sed hodie laetor, *Candidate, ſi quis vnquam, digniſſime, de* TUA *in me amicitia. Etenim inueni in* TE *amicum candidum, ſincerum, probum, vt vere neſcius*

ſim,

ſim, quibus modis remunera re queam amicitiam TUAM.

Liceat mihi publice fateri hodie amorem in TE *meum. Si qua data vnquam mihi occaſio inſerviendi* TIBI, *non dubites rogo, de voluntate mea. Scripſi d. 24. Jun. 1795.*